

Remissvar

Datum
2026-09-30

Ert datum
2026-06-12

Kulturdepartementet

Dnr
2026-00896

Er beteckning
Ku2026/00479

Handläggare
Charlotte Andersson

Ett investeringsprogram för kultur (SOU 2026:31)

Statskontoret besvarar remissen utifrån ett förvaltnings- och styrningsperspektiv samt utifrån vårt uppdrag om ekonomisk styrning av statlig verksamhet. Det innebär att Statskontoret inte har gjort någon bedömning av förslagets kulturpolitiska effekter.

Statskontoret varken tillstyrker eller avstyrker förslaget om ett investeringsprogram för kultur – avsnitt 7.1

Statskontoret varken tillstyrker eller avstyrker det övergripande förslaget om ett investeringsprogram för kultur i avsnitt 7.1. Vi vill dock framhålla att programmet behöver innehålla tydliga mål, ansvarsfördelning och uppföljningsmekanismer.

Värdet av ett investeringsprogram beror i hög grad på hur det utformas. Statskontoret har i tidigare granskningar av strategiska program och liknande styrdokument sett att sådana initiativ riskerar att bli verkningslösa om de saknar konkreta och uppföljningsbara mål, tydlig ansvarsfördelning och mekanismer för utvärdering. Statskontoret anser att dessa element är nödvändiga för att investeringsprogrammet ska kunna fylla en reell styrfunktion.

Statskontoret publicerade 2023 en rapport som sammanfattade erfarenheter av strategiska program och liknande styrdokument.¹ En slutsats där var att för att en strategi ska vara framgångsrik behöver den vara kopplad till konkreta styråtgärder. Vi uppfattar att det föreslagna investeringsprogrammet för kultur, eller åtgärder i anslutning till investeringsprogrammet, kommer att omfatta konkreta styråtgärder såsom särskilda uppdrag, ändringar av regelverk och särskilda resurser.

Statskontoret anser vidare att programmet behöver klargöra ansvarsfördelningen mellan berörda myndigheter och andra statliga aktörer. Utredningen lämnar frågan om ansvarig myndighet i huvudsak öppen. För att programmet ska kunna genomföras på ett rättssäkert och effektivt sätt behöver det framgå vilken eller vilka myndigheter som ansvarar för administration, uppföljning och rapportering till regeringen.

Statskontoret anser också att programmet bör innehålla en tydlig plan för utvärdering. Eftersom flera av de föreslagna insatserna, bland annat matchningssystemet, är av försökskaraktär och ska prövas under en inledande fyraårsperiod är det särskilt angeläget att utvärderingen planeras redan från start. Det bör av planen

¹ Statskontoret (2023). *Kunskapssammanställning om nationella strategier*. Diarienummer 2023/72-5.

framgå vem som ska genomföra utvärderingen och enligt vilka kriterier. En väl utförd utvärdering är en förutsättning för att riksdagen och regeringen ska kunna ta ställning till om insatserna bör permanentas, justeras eller avvecklas.

Statskontoret avstyrker förslaget om att införa en skattereduktion för gåvor till kultur – avsnitt 7.2

Statskontoret avstyrker förslaget om att införa en skattereduktion för gåvor till kultur. Skälet till avstyrkandet är att en skattereduktion för gåvor innebär att en ineffektivitet byggs in i skattesystemet. En skattereduktion är en skatteutgift. Sådana skatteutgifter undgår riksdagens årliga budgetprövning och bidrar till att göra skattesystemet mer komplext. Det gör det önskvärt att begränsa dem.

ESV har tidigare av samma skäl avstyrkt förslag som innebär en skattereduktion. Exempel på detta är ett förslag om en återinförd skattereduktion för gåvor till ideell verksamhet år 2019 som ESV avstyrkte.² År 2025 avstyrkte ESV ett förslag om att införa skattereduktion för juridiska personers gåvor till ideell verksamhet.³

Om regeringen väljer att gå vidare med förslaget anser Statskontoret att förslagets konsekvenser först bör utredas ytterligare, eftersom

- det är svårt att bedöma kostnadsberäkningarna utifrån det underlag som utredningen presenterar samt
- risker för korruption och oegentligheter behöver analyseras mer grundligt.

Utredningen konstaterar att det inte finns tillräcklig statistik på området för att göra fullödiga kostnadsberäkningar och gör därför antaganden om storleken på de gåvor som görs i dagsläget. De antagna gåvorna är visserligen relativt små, vilket skulle resultera i relativt små skatteutgifter för en skattereduktion. Men Statskontoret anser att antagandena är alltför osäkra. Utredningen antar vidare att med en skattereduktion så skulle givandet öka, vilket skulle generera högre skatteutgifter.

Utredningen gör också antaganden om att dynamiska effekter kommer att uppstå. I konsekvensanalysen förs ett resonemang om att ekonomiska satsningar på kultur ofta genererar intäkter till det allmänna, dels från skatt knuten till kulturverksamheten som utförs, dels i form av tillväxt i samhället som verksamheten ger upphov till. Enligt Statskontorets erfarenhet är sådana dynamiska effekter osäkra och svåra att belägga empiriskt, och de bör därför inte ligga till grund för budgetberäkningar. Med anledning av de antagna dynamiska effekterna föreslår utredningen inte någon finansiering av förslaget. Statskontoret anser att det är en brist.

Statskontoret anser att utredningen borde ha utrett konsekvenserna av att undanta dessa gåvor från donationsförordningens (1998:140) bestämmelser. Vi saknar en redovisning av skälen till ett sådant undantag. I donationsförordningen finns de

² ESV, Yttrande över promemorian Återinförd skattereduktion för gåvor till ideell verksamhet, 2019-00093-2

³ ESV, Yttrande över betänkandet Skatteincitament för juridiska personers gåvor till ideell verksamhet (SOU 2024:90), 2025-00058

grundläggande bestämmelser som regeringen har meddelat i förhållande till myndigheterna gällande egendom som staten förvärvat genom testamente eller gåva. Regeringen anser att det är lämpligt att bestämmelser om mottagande och förvaltning av donationer och bidrag så långt möjligt skall vara gemensamma för de statliga myndigheterna.⁴ Vid behov ska särskilda förutsättningar för olika verksamhetsområden och myndigheter kunna beaktas, men Statskontoret finner inte att utredningen för fram några särskilda förutsättningar som motiverar varför ett undantag från donationsförordningen behövs.

Statskontoret anser vidare att utredningen saknar en analys av om förslaget kan leda till en ökad risk för korruption och hur man i så fall kan motverka den risken. Utredningens förslag innebär att gåvor ska kunna lämnas till kulturverksamhet som drivs av det offentliga (avsnitt 7.2.2). Där finns myndigheter såsom Nationalmuseum och Moderna museet. Statskontoret anser att det bör utredas i vilken utsträckning gåvor och bidrag kan påverka offentliga institutioners förmåga att leva upp till grundlagens krav på saklighet och opartiskhet och i värsta fall bidra till korruption. Statskontoret anser också att man bör utreda hur sådana gåvor och bidrag kan komma verksamheterna till del på andra sätt än genom att direkt finansiering av en verksamhet. Vidare bör utredas hur man säkerställer att förtroendet för myndigheter inte rubbas.

Utredningen konstaterar att förslaget om en utvidgning av skattereduktionssystemet till ändamålet kultur skulle kunna utnyttjas i brottsligt syfte. Enligt förslaget ska Skatteverket göra en bedömning bland annat av om organisationerna uppfyller kraven enligt inkomstskattelagen när organisationer ska godkännas som gåvomottagare. Utredningen förmodar att den bedömningen är tillräcklig för att skydda mot brottslighet. Statskontoret anser inte att utredningens resonemang är övertygande och saknar argument för att Skatteverkets bedömningar är tillräckliga för detta syfte.

Statskontoret avstyrker de tre förslagen om nya incitament genom matchning – avsnitt 7.3

Statskontoret avstyrker förslagen om incitament genom matchning. Det beror på att vi anser att utredningen är otillräcklig, bland annat eftersom förslagen innebär stora men ofinansierade kostnader för staten.

Den offentliga förstärkningen bedöms av utredningen behöva uppgå till sammanlagt 1 miljard kronor under en fyraårsperiod. Utredningen föreslår inte någon finansiering för denna kostnad, vilket Statskontoret anser är en brist.

⁴ Prop. 1997/98:100, bilaga 6 (Ekonomisk styrning m.m.), avsnittet om donationer till statliga myndigheter.

Ett semiautomatiskt system

När det gäller förslaget om ett semiautomatiskt system för löpande offentlig förstärkning av större gåvor anser Statskontoret att det finns fler skäl att kritisera brister i underlaget.

Statskontoret anser att utredningen borde ha utrett och föreslagit vilken myndighet som borde ansvara för administrationen av systemet. Utredningen nämner ett antal möjliga myndigheter men föreslår ingen specifik.

Vidare anser Statskontoret att utredningen borde ha analyserat de effekter som kan uppstå av att givare av stora gåvor, genom matchningssystemet, kan styra delar av den offentliga finansieringen av kultur.

Slutligen anser vi att det även för detta förslag borde finnas en analys med avseende på ökad risk för korruption och hur en ökad risk i sådant fall kan motverkas. Utredningen borde vidare ha analyserat i vilken utsträckning förslaget kan leda till att givare påverkar offentliga institutioner indirekt genom att finansiera en viss del av verksamheten.

I detta ärende har avdelningschef Peter Kvist beslutat. Utredare Charlotte Andersson har varit föredragande. I beredningen har också enhetschef Elin Berglöf deltagit.

Datum: 2026-09-30

.....
Beslutande
Peter Kvist
Namnförtydligande

.....
Föredragande
Charlotte Andersson
Namnförtydligande

Denna handling har beslutats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.